

Stanisław Chrostek

Rozwój podziału administracyjnego diecezji katowickiej po II wojnie światowej

---

Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne 8, 191-198

1975

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. STANISŁAW CHROSTEK

ROZWÓJ PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO DIECEZJI KATOWICKIEJ PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ

Pod koniec 1970 r. ukazał się drukiem „Rocznik Diecezji Katowickiej 1970”.¹ Jest on piątym z kolei rocznikiem wydanym po II wojnie światowej. Pierwszy powojenny rocznik ukazał się w 1947 r. i nosił tytuł „Rocznik Diecezji Katowickiej 1947”, drugi w 1953 r. — „Rocznik Diecezjalny 1953”, trzeci w 1955 r. — „Rocznik Diecezjalny 1955”, czwarty w 1958 r. — „Diecezja Katowicka 1958”, a piąty w 1970 r. wyżej wymieniony. Jak wynika z przytoczonych tytułów, nazwa rocznika nie została dotąd ujednoczona.

Wymienione roczniki nie podają jednak zestawienia ogólnego poszczególnych dekanatów (ilość parafii, kościołów, kaplic, księży itp.), jak to czynią zazwyczaj roczniki innych diecezji. Jedynie rocznik z 1947 r. posiada zestawienie ogólne, ale obejmuje ono tylko liczbę parafii i wiernych różnych wyznań w poszczególnych dekanatach. Dla porównania więc a zarazem statystyki, zdało się celowe przedstawienie danych ogólnych z poszczególnych roczników w cyfrach i uzupełnienie ich danymi statystycznymi z dn. 1 VI 1972 r., zaczerpniętymi z kartoteki Kurii Diecezjalnej. Uzyskujemy w ten sposób ogólny obraz rozwoju podziału administracyjnego diecezji katowickiej po II wojnie światowej.

Diecezja katowicka została powołana do życia bullą Pap. Piusa XI *Vixdum Poloniae unitas* z 25 X 1925 r. Terytorium diecezji zostało wydzielone z dotychczasowej Archidiecezji Wrocławskiej. W chwili utworzenia diecezja katowicka liczyła 18 dekanatów.² „Rocznik Diecezji Katowickiej 1970” zawiera już 32 dekanaty. Od powstania diecezji do 1970 r. utworzono więc 14 nowych dekanatów. (Dane cyfrowe zestawienia ogólnego poszczególnych dekanatów na podstawie rocznika z 1970 r. — patrz tabela nr 5). Dane cyfrowe ze stanu aktualnego na dzień 1 VI 1972 r. w porównaniu z danymi na podstawie rocznika z 1970 r. nie uległy prawie zmianom (patrz tabela nr 6). Najliczniejsze pod względem parafii, a zarazem największe terytorialnie są dekanaty pszczyński, rybnicki, tarnogórski, żorski i ewentualnie bielski.

Pierwszy rocznik powojenny z 1947 r. wylicza 19 dekanatów.³ Rocznik ten bardzo szczegółowo podaje liczbę wiernych poszczególnych wyz-

¹ Wydany przez Kurię Diecezjalną w Katowicach, nakład 2 tys. egz., 320 s., przeznaczony wyłącznie dla duchowieństwa.

² A. A. S. 17 (1925) pp. 527—528. Są to dekanaty — bielski, cieszyński, dębieński, katowicki, królewskohucki, lubliniecki, mikołowski, mysłowicki, piekarski, pszowski, rudzki, rybnicki, skoczowski, strumiński, tarnogórski, wodzisławski i żorski.

³ Jako 19. powstał dekanat kochłowski, utworzony 26 IX 1931 r. — cfr. Wiadomości Diecezjalne 1931, nr 9, poz. 166, s. 102.

nań (katolicy, greko-katolicy, ewangelicy, żydzi i inni). Najwięcej wierzni (mowa tu tylko o katolikach) liczyły dekanaty: chorzowski, katowicki i piekarski. Każdy z nich liczył ponad 100 tys. katolików (zestawienie ogólne poszczególnych dekanatów — patrz tabela nr 1). Do r. 1953 liczba dekanatów się nie zmieniła. Dekanat katowicki figuruje w „Roczniku Diecezjalnym 1953” pod nazwą dekanatu stalinogrodzkiego. Nazwę Katowic zmieniono bowiem na Stalinogród. Najliczniejszymi dekanatami pozostały nadal dekanaty: chorzowski, piekarski i stalinogrodzki. Ogólna liczba katolików w całej diecezji wzrosła w latach 1947—53 o ok. 50 tys., a liczba parafii o 20 (dane ogólne poszczególnych dekanatów — patrz tabela nr 2). W roczniku z r. 1955 figuruje nadal 19 dekanatów, z tym, że dekanat stalinogrodzki (katowicki) rozbito na 3 poddekanaty — a) Stalinogród-Sródmieście, b) Stalinogród-Przedmieście c) Inne parafie dekanatu. Liczba katolików w diecezji wzrosła w porównaniu z rokiem 1953 jedynie o ponad 10 tys., a liczba parafii nie uległa zmianie (dane ogólne poszczególnych dekanatów — tabela nr 3).

Wydany w r. 1958 rocznik „Diecezja Katowicka 1958” zawiera już 27 dekanatów, 13 V 1955 r. utworzono bowiem 8 nowych dekanatów.⁴ W tej sytuacji jedynym dekanatem liczącym ponad 100 tys. katolików pozostał dekanat chorzowski. Ogólna liczba katolików w diecezji w tych latach wzrosła o ponad 40 tys., a liczba parafii o 13 (dane ogólne poszczególnych dekanatów — patrz tabela nr 4). Po 1958 r. utworzono jeszcze 5 dalszych dekanatów,⁵ tak że rocznik z 1970, jak to już wyżej wspomniano, wymienia 32 dekanaty. Dekanat jedryski przemianowano w 1956 r. na dekanat woźnicki.

Od ostatniej wojny liczba parafii w diecezji wzrosła o 38, a liczba dekanatów o 13. Liczba księży diecezjalnych przebywających na terenie diecezji (nie wliczono tu księży przynależnych do diecezji a pracujących w innych diecezjach, wzgl. przebywających poza granicami kraju) wzrosła po II wojnie światowej z 412 (rocznik z 1947) do 698 (wg stanu aktualnego na 1 VI 1972), czyli o ok. 75%. Na terenie diecezji istnieje 8 zakonów i zgromadzeń zakonnych męskich. Liczba księży zakonnych pracujących na terenie diecezji wzrosła z 56 (w tym 14 pracujących w duszpasterstwie parafialnym) do 116 (w tym 5 w duszpasterstwie) a liczba siostr zakonnych z 1511 (15 zgromadzeń zakonnych) do 1622 (19 zgromadzeń).

⁴ Wiad. Diec. 1955, nr 5—6, poz. 31, s. 63—65. Powstały wtedy następujące dekanaty: czechowicki — na skutek podziału dek. bielskiego, jastrzębski — przez odłączenie kilku parafii z dek. wodzisławskiego i żorskiego; jedrysko-kaletański — przez odłączenie kilku parafii z dek. lublinieckiego i tarnogórskiego; dekanat katowicki podzielono na Katowice-Południe i Katowice-Północ; knurowski — na skutek podziału dek. dębieńskiego; rydułtowski (pogrzebieński) — na skutek podziału dek. pszowskiego; siemianowicko-michałkowicki — na skutek podziału dek. piekarskiego; tysko-bieruński — na skutek podziału dek. mysłowickiego, pszczyńskiego i mikołowskiego.

⁵ 4 VI 1960 powstał dekanat świętochłowicki, przez wydzielenie kilku parafii z dek. rudzkiego i chorzowskiego — cfr. Wiad. Diec. 1960, nr 10, poz. 44, s. 224; 13 I 1969 powstał dekanat wiślański, na skutek podziału dek. cieszyńskiego — cfr. Wiad. Diec. 1969, nr 9—10, poz. 34, s. 121; 14 VI 1969 powstał dekanat bieruński, przez wydzielenie kilku parafii z dek. mysłowickiego i tyskiego — cfr. tamże, s. 122; oraz dekanat Katowice-Wschód, przez wydzielenie kilku parafii z dek. Katowice-Północ i mysłowickiego — cfr. tamże, s. 121; 25 V 1970 powstał dekanat gorzycki, na skutek podziału dek. wodzisławskiego — cfr. Wiad. Diec. 1970, nr 10—12, poz. 19, s. 182.

OBJAŚNIENIE SKRÓTÓW W TABELACH

Diec.	— diecezjalny
Kl.	— klasztorna
Kość. Rekt.-Fil.	— kościół rektorsko-filialny
PPP.	— publiczna, półpubliczna, przydrożna
Prob.	— proboszcz
Rekt.	— rektor
R. diec.	— rektor diecezjalny
R. zak.	— rektor zakonny
R. Prob.	— rektorem proboszcz
Szp.	— szpitalna
Zak.	— zakonna
Wik.	— wikariusz

Tabela nr 1

Zestawienie ogólne na podstawie rocznika z 1947

Dekanat	Para- fia		Kość. Rekt.-Fil.			Księża						Liczba katoli- ków*			
	Sec.	Zak.	Diec.	R. Zak.	R. Prob.	Diecezjalni			Zakonni				Po zał. c.		
						ob.	Ep.	Wik.	Ings	Prob.	Rekt.			Wik.	
1. Bielski	13				3	13			3	6				4	55.323
2. Chorzowski	10	1				10		14	10	1					140.557
3. Cieszyński	11				8	11		4	10					1	33.685
4. Dębieński	14				1	14		2							43.734
5. Katowicki	14	2	2		1	14	2	15	26	2			3	8	156.955
6. Kochłowski	10				1	10		7						2	63.611
7. Lubliniecki	9	1			6	9		2	3	1				1	37.120
8. Mikołowski	11		1		4	11	1	4	3			1		2	66.078
9. Mysłowicki	14				3	14		9	3					2	84.518
10. Piekarski	11				2	11		8	3					2	113.481
11. Pszczyński	11		1		2	11	1	3	3					2	35.687
12. Pszowski	14				3	14		2							36.205
13. Rudzki	8	1				8		12	2	1			2	1	94.529
14. Rybnicki	13	1				13		9	6	1			1	3	85.177
15. Skoczowski	7				3	7		2	2						17.176
16. Strumiński	8				1	8		1	1						18.873
17. Tarnogórski	14	1			2	14		4	3	1					52.335
18. Wodzisławski	14				2	14		3	1						43.485
19. Żorski	11		1		1	11	1	1	3					2	30.570
Razem:	217	7	5		43	217	5	105	85	7			7	28	1.209.099

* Celowo pominięto liczbę wiernych innych wyznań, ponieważ pozostałe roczniki jej nie mają. Brak więc skali porównawczej w następnych rocznikach.

Tabela nr 2
Zestawienie ogólne na podstawie rocznika z 1953 r.

Dekanat	Para- fia		Kość. Rekt.-Fil.			Księża							Liczba katoli- ków	
	Diec. zak.	Sec. P.	R. Zak.	R. Pre.	Diecezjalni			Zakonni				P. O. a lic.		
					fi ob.	RS	Wik.	Inni	Prob.	ekt.	W fik.			
1. Bielski	15	1	1	1	15		5	4	1	1	1	1	71.826	
2. Chorzowski	10	1		1	10		14	3	1		1	1	148.952	
3. Cieszyński	11		1	7	11		5	6		1		1	33.924	
4. Dębieński	14			3	14		2	1					46.634	
5. Kochłowski	10			1	10		6					2	61.960	
6. Lubliniecki	11	1		7	11		2	2	1		1		39.105	
7. Mikołowski	12	1		4	12		9	3	1				73.791	
8. Mysłowski	16			4	16		7	1				2	90.692	
9. Piekarski	12		1	1	12	1	13	3				2	117.602	
10. Pszczyński	12		2	2	12	2	3	2				2	32.057	
11. Pszowski	14	1	1	3	14	1	3	2	1				38.547	
12. Rudzki	8	1			8		10		1		3		92.405	
13. Rybnicki	14	2		1	13		7	3	3		2		93.187	
14. Skoczowski	7			4	7		1	1					18.128	
15. Stalinogrodzki	17	1	1	17	17	1	14	21	2		3	4	162.767	
16. Strumieński	8			1	8		1						19.762	
17. Tarnogórski	1	1		2	15		5	4	1		1		58.044	
18. Wodzisławski	14			3	14	1	5						39.044	
19. Żorski	13		1	1	13	1	1	1		2	12	14	20.304	
Razem:	233	11	6	2	46	232	7	113	57	12	2	12	14	1.258.731

Tabela nr 3

Zestawienie ogólne na podstawie rocznika z 1955 r.

Dekanat	Para- fia		Kość. Rekt.-Fil.			Księża							Liczba katoli- ków	
	Diec.	Zak. par.	R. D. e. r.	t. Zak.	Pr o b.	Diecezjalni			Zakonni			Pozadiec.		
						Pr ob.	Rekt.	Wik.	Inni	Prob.	F. S. O.			Wik.
1. Bielski	15	1		1	1	15		7	2	1	1	1	1	71.990
2. Chorzowski	10	1	1	1	1	10	1	20	1	1	1	1	1	146.507
3. Cieszyński	11		2	1	4	11	2	5	5		1		1	33.835
4. Dębieński	14		2		2	14	2	2	1				2	41.325
5. Kochłowski	10				1	10		12						64.471
6. Mikołowski	12	1			4	12		12	1	1		2		79.899
7. Lubliniecki	11	1			7	10		1	3	2		1		39.727
8. Mysłowicki	16				4	16		9	2				1	92.429
9. Piekarski	12			1	2	12		15	3				1	108.202
10. Pszczyński	12		2	1	1	12	2	2	3		1		3	34.409
11. Pszowski	14	1			5	14		3	1	1	1			37.376
12. Rudzki	8	1				8		11	2	1		3		92.338
13. Rybnicki	14	2				13		12	5	3		3	1	93.939
14. Skoczowski	7				6	7		1	1					18.547
15. Stalinogrodzki														
A. Śródmieście	5		1			5	1	8	12				3	50.650
B. Przedmieścia	9	2				9		10	5	2		3	1	87.052
C. Inne parafie	3					3		5						36.300
16. Strumiński	8				2	8		3						16.699
17. Tarnogórski	15	1			3	15		5	4	1		1		58.452
18. Wodzisławski	14		2		6	14	2	8	1				1	44.179
19. Żorski	13		1		1	13	1	3	1					20.559
Razem:	233	11	11	4	50	232	11	154	53	13	4	15	16	1.268.899

Tabela nr 4
Zestawienie ogólne na podstawie rocznika z 1958 r.

Dekanat	Para- fia		Kośc. Rekt.-Fil.			Księża								Liczba kato- ków
	Diec.	Z	R. Diec.	t. Zak.	R. Prob.	Diecezjalni				Zakonni			Pozaféc.	
						Prob.	Rekt.	Wik.	Inni	Prob.	Rekt.	Wik.		
1. Bielski	10	1		1		10		8	5	1	1	1	1	50.699
2. Chorzowski	11	1	1			11	1	22	8	1				144.697
3. Cieszyński	13			1	7	13		5	10		1			35.793
4. Czechowicki	6	1				6		3	1	1		1	1	22.680
5. Dębieński	9		1		1	9	1	4	1					25.369
6. Jastrzębski	8				2	8		3						16.972
7. Jędrzycki	7				2	7		4	1					22.433
8. Katowice-Pd.	9	1			1	9	1	11	24	1		3	3	77.900
9. Katowice-Pn.	9	1	1			9		13	7	1	1	1		95.245
10. Knurowski	7				2	7		3						23.290
11. Kochłowski	10				1	10		14	2				2	63.746
12. Lubliniecki	7	1			5	7		2	2	1				25.267
13. Mikołowski	7	1			2	7		5	4	1		2		37.251
14. Mysłowicki	12				2	12		17	5					96.137
15. Piekarski	11				1	11		10	7					79.542
16. Pogrzebieński	7		1			7	1	1			1			14.374
17. Pszczyński	13		1	1	1	13	1	3	2			1		31.130
18. Pszowski	9		1	1	2	9	1	5	3				3	36.220
19. Rudzki	8	1				8		15	2	1		1		91.782
20. Rybnicki	10	2			1	10		8	4	2		5		61.234
21. Siemianowicki	6		1			6	1	10					1	67.250
22. Skoczowski	7				5	7		2						17.832
23. Strumieński	7		1			7	1	2	2					18.825
24. Tarnogórski	10	1			4	10		6	6	1		1		27.662
25. Tyski	9				2	9		10	1					47.599
26. Wodzisławski	14				3	14		9	3					45.423
27. Żorski	10		2		1	10	2	7	2					35.061
Razem:	246	11	10	4	45	246	10	201	103	11	5	16	11	1.311.413

Tabela nr 5

Zestawienie ogólne na podstawie rocznika z 1970 r.

Dekanat	Para- fia		Kość. Rekt.-Fil.			Ks; i ę z a							Pozadiec.
	Diec.	Zak.	R. Diec.	R. Zsk.	R. Prob.	Diecezjalni			Zakonn				
						Prob.	Rekt.	Wik.	Inni	Prob.	Rekt.	Wik.	
1. Bielski	10	1	1	2		10	1	14		1	2	3	5
2. Biemński	7		1		1	7	2	10					
3. Chorzowski	7	1	1			7	2	17	1	1		1	
4. Cieszyński	8		3	1	5	8	6	4	2		1		1
5. Czechowicki	6	1				6		7		1		1	
6. Dębieński	9		2			9	3	9	1				
7. Gorzycki	6		1			6	2	2	1				
8. Jastrzębski	8				2	8		7	2				
9. Katowice-Pd.	8	1	2		1	8	4	14	23	1	2	6	1
10. Katowice-Pn.	7	1				7	1	17	3	1		4	
11. Katowice-Wsch.	7		1			7	1	14	1				
12. Knurowski	7		1		1	7	2	6					
13. Kochłowski	10		1		1	10		16	1				
14. Lubliniecki	7	1	5		1	7	5	3	2	1		1	
15. Mikołowski	7	1	1		2	7	1	9	2	1		1	
16. Mysłowski	7		2			7	2	8	4				
17. Piekarski	10				1	10	1	19	4				
18. Pogrzebieński	6	1	1	1		6	1	3	1	1	1	3	
19. Pszczyński	13		3			13	2	5	1		1	1	
20. Pszowski	9		1		2	9	1	9	4				
21. Rudzki	5	1			1	5		11		1		2	
22. Rybnicki	11	2			1	11	1	16	3	2		6	
23. Siemianowicki	6		1			6	1	11	3			1	
24. Skoczowski	6		4		2	6	4	5	3				
25. Strumieński	8					8		4	2				
26. Świętochłowicki	8				1	8		20	1				
27. Tarnogórski	10	1	4		2	10	4	14	2	1		1	
28. Tyski	4		2			4	2	10	2			1	
29. Wiślański	6				1	6		6	5				
30. Wodzisławski	8		1		1	8	1	10	2			1	
31. Woźnicki	7		2		1	7	2	6	4				
32. Żorski	12		1			12	4	10	3				
Razem:	250	12	42	4	27	250	56	316	84	12	7	33	7

Tabela nr 6

Zestawienie ogólne wg stanu na dzień 1. 6. 1972 r.

Dekanat	Para- fia		Kość. Rekt.-Fil.			Księża							Pozna- ni
	Diec.	Zak.	R. S.	R. Złk.	R. Prob.	Diecezjalni			Zakonni				
						Prob.	Rekt.	Wik.	Inni	Prob.	Rekt.	Wik.	
1. Bielski	10	1	1	2		10	1	13		1	2	3	5
2. Bieruński	7		2			7	3	10					
3. Chorzowski	7	1	1			7	1	18	1	1	1	1	
4. Cieszyński	8		3	1	7	8	4	3	3		1		1
5. Czechowicki	6	1				6		7		1		1	
6. Dębieński	9		2			9	3	3	1				
7. Gorzycki	6		1			6	2	2	1				
8. Jastrzębski	8		1		1	8	1	6					
9. Katowice-Pd.	8	1	1	1	1	8	3	12	24	1	2	5	2
10. Katowice-Pn.	7	1				7		17	5	1		5	1
11. Katowice-Wsch.	7		1			7	1	13	1				
12. Knurowski	7		1		1	7	2	6					
13. Kochłowski					1	10		16	3				
14. Lubliniecki	7		5			7	5	3	2	1		2	
15. Mikołowski	7	1	1		2	7	1	8	2	1		1	1
16. Mysłowicki	7		2			7	2	8	4				
17. Piekarski	10		1	1		10	2	19	4				
18. Pogrzebieński	6	1	1	1		6	1	2	1	1	1	3	
19. Pszczyński	13		2			13	2	5		1		1	
20. Pszowski	9		1		2	9	1	9	3				
21. Rudzki	5	1			1	5		10		1		3	
22. Rybnicki	11	2	1		1	11	1	16	3	2		6	
23. Siemianowicki	6		1			6	1	10				1	
24. Skoczowski	6		4		3	6	4	5	3				
25. Strumiński	8					8		4	8				
26. Świętochłowicki	8				1	8		19	2				
27. Tarnogórski	10	1	4		2	10	4	13	2	1		1	
28. Tyski	4		2			4	2	12	2				
29. Wiślański	6		2			6	2	5	4				1
30. Wodzisławski	8		1		1	8	1	10	2			1	
31. Woźnicki	7		2			7	2	6	8				
32. Żorski	12		2		1	12	5	9	2			1	
Razem:	250	12	46	6	26	250	57	304	87	12	8	35	11

Zestawienie ogólne Zgromadzeń Zakonnych

Rok	Liczba Zgromadzeń		Liczba księży	Liczba sióstr
	męskich	żeńskich		
1947	8	15	56	1.511
1953	8	15	58	1.571
1955	8	15	56	1.581
1958	8	16	81	1.823
1970	8	19	116	1.622
1972	8	19	116	1.622